

Rozwiązania australijskie w zakresie ochrony “whistleblowerow”

Jacek J Wojciechowicz
Polski Instytut Dyrektorow
Warszawa, 30 marca 2009

“Whistleblowing- the disclosure by organization members(former or current) of illegal, immoral or illegitimate practices under the control of their employers to persons that may be able to affect action”- SCPIW 1994 (ujawnienie przez czlonkow organizacji nielegalnych, niemoralnych lub bezprawnych praktyk, bedacych pod kontrola ich pracodawcow, wobec osob ktore moga podjac odpowiednie dzialania)

- Termin “whistleblower” – ma negatywna konotacje dla duzej czesci spoleczenstwa australijskiego – “a dobber” (donosiciel)
- Czesc prawnikow proponuje zastapienie terminu “whistleblower” terminem: “public interest disclosure” – ujawnienie w interesie publicznym

Ochrona “whistleblowerow” 1989-2009

- Australia- ochrona “whistleblowerow” rozpoczęta ok. 20 lat temu jako efekt skandali korupcyjnych i sytuacji prawnej, w której pracownicy nie mieli prawa ujawniac informacji na temat ich miejsca pracy.
- 1989- the Fitzgerald Inquiry- potrzeba ochrony “whistleblowerow” i odpowiedniej legislacji w tym względzie
- 1991- the Review Committee of Commonwealth Criminal Law-

Ochrona “whistleblowerow” 1989-2009

- 1994-1995- Parlament Federalny – dochodzenia dot. sytuacji prawnej “whistleblowerow”
- 2000- prace NSW Commmittee on the Office of the Ombudsman i Police Intergrity Commission – rekomendacja utworzenia niezależnej jednostki ochrony “whistleblowerow.”
- 2004- poprawki do Corporations Act 2001- chroniace pracownikow, zgłaszających podejrzenie pogwałcenia aktu.
- 2004- Workplace Relations Amendment Act- wprowadzenie ochrony dla “whistleblowerow”, w ramach Workplace Relations Act 1966
- 2005- poprawki do Trade Practices Act w celu zachecenia “whistleblowerow” do ujawniania karteli

Akty prawne regulujące ochronę whistleblowerów (public disclosure Acts & Bills)

- 1. Whistleblowers Protection Act 1993 South Australia
- 2. Whistleblowers Protection Act 1994 Queensland
- 3. Protected Disclosures Act 1994 New South Wales
- 4. Public Interest Disclosure Act 1994 ACT
- 5. Public Service Act section 16 1999 Commonwealth
- 6. Public Interest Disclosure Bill 2001 Commonwealth
- 7. Whistleblowers Protection Act 2001 Victoria
- 8. Public Interest Disclosure Act 2002 Tasmania
- 9. Public Interest Disclosure Act 2003 Western Australia
- 10. Public Interest Disclosure Act 2005 Northern Territory
- 11. Public Interest Disclosure Act 2006 ACT

Cele istniejącej legislacji

- 1. Ułatwienie ujawniania w interesie publicznym (zachęcanie do “whistleblowingu”)
- 2. Zapewnienie odpowiedniego potraktowania informacji, uzyskanych od “whistleblowerow” - ocena, i w razie potrzeby, przeprowadzenie dochodzenia i dalsze działania
- 3. Zapewnienie ochrony “whistleblowerow” przeciwko represjom, wynikającym z ujawnienia przez nich nieprawidłowości

Problemy z istniejącą legislacją

- Definicje
- Kto ma być chroniony? Tylko 3 akty prawne (NSW, Cth, Tas) wymieniają “członków organizacji”- reszta mówi o “any person”. Potrzebna jest unifikacja
- Whistleblowing w sektorze publicznym vs. w sektorze prywatnym. eg. Akty prawne dot. sektora publicznego z S.A. i Qld próbują łączyć legislacje dla sektora publicznego z legislacją dla sektora prywatnego
- Jakie typy nieprawidłowości mogą być ujawniane?(różne podejście w różnych Stanach)
- Ochrona przed nadużywaniem procesów “whistleblowingu”
- Procedury dot. postępowania w wypadku ujawnienia nieprawidłowości
- Bardziej efektywna ochrona “whistleblowerów”
- “Przecieki” w interesie publicznym
- Postępowanie wobec “whistleblowerów”
- Rola agencji “integralności” publicznej (public integrity)

Zachecanie do “whistleblowingu”

- **Zachety finansowe**
- **Motywacja** (w większości Stanów nie ocenia się motywacji- “whistleblower” musi mieć odpowiednie podstawy, aby wierzyć, że informacje przez niego podane są prawdziwe; świadome lub pochybne przekazanie fałszywych informacji jest przewinieniem (offence)

Corporations Act- “whistleblower” musi przekazywać informacje “w dobrej wierze”

- **Efektywna ochrona:**
- 1. Anonimowość
- 2. “Immunitet” od postępowania prawnego (prawo karne i cywilne)
- 3. Ochrona przed represjami

Czy obecny system jest efektywny?

- Sprawa Allana Kessinga
- Do 2003 roku nie było żadnego wyroku z tytułu legislacji, chroniącej “whistleblowerow”
- 1993- 71% whistleblowerow poniosło oficjalne konsekwencje, a 94% - nieoficjalne.
- Wielu badaczy wskazuje na potrzebe wprowadzenia legislacji, podobnej do False Claims Act (USA)